

Lucyna Smyk

Dr Stanisław KOWALCZYK (1898-1994) Lublin – AM

Forum Bibliotek Medycznych 5/2 (10), 327-331

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dr Stanisław KOWALCZYK (1898-1994), pedagog, bibliofil, bibliotekoznawca, kurator okręgu Szkolnego Lubelskiego, kierownik Wydziału Oświaty, wicedyrektor administracyjny AM, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Akademii Medycznej w Lublinie.

Urodził się 30 kwietnia 1893 roku w Przybysławicach pod Lublinem (wówczas gmina Tężyca, powiat Miechów, województwo krakowskie) w chłopskiej, wielodzietnej rodzinie.

Żonaty z Czesławą ze Stangretów. Miał 3 synów: Augusta, Ryszarda i Jerzego. Jako jedyny z dziewięciorga rodzeństwa uczył się w 4-oddziałowej szkole ludowej w Moskarzewie. Samodzielnie przygotowywał się do egzaminu do seminarium nauczycielskiego, pracując jednocześnie w restauracji (1912-1914). Natomiast w 1920 roku ukończył Seminarium Nauczycielskie w Jędrzejowie. Uzupełniał wykształcenia fachowego, kończąc w 1954 roku Państwowy Zaoczny Kurs Bibliotekarski w Warszawie, następnie zaś rozpoczął studia drugiego stopnia na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego ze specjalizacją w zakresie bibliotekoznawstwa, które ukończył 14 V 1959 roku. W dniu 28 II 1963 r. uzyskał stopień naukowy doktora nauk humanistycznych, na podstawie rozprawy: *Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1944. Działalność naukowa i społeczno-oświatowa*, której promotorem był prof. dr Stefan Truchim, a recenzenci: prof. dr Stanisław Grzycki, doc. dr Eugenia Podgórska, prof. dr Robert Rembieliński.

Przebieg pracy zawodowej i zajmowane stanowiska: nauczyciel w 1-klasowej szkole powszechnej w Dąbrówce (1 VIII 1920-30 IX 1920), nauczyciel w szkole powszechnej w Tarnawej Górze (1 X 1920-31 X 1922), p.o. kierownika w 5-klasowej szkole powszechnej w Dzierzgowie (1 XI 1922-31 VIII 1927), kierownik 7-klasowej szkoły powszechnej w Częstochowie (1 IX 1927-30 IX 1934). Od 1 X 1934 do 1 IX 1939 pracował w administracji szkolnictwa okręgu mieleckiego, a od 1 XII 1939 do 30 XI 1944 był kierownikiem 7-klasowej szkoły powszechnej w Mielcu, zaś w okresie 1 XII 1944-30 IX 1946 ponownie pełnił obowiązki podinspektora szkolnego w Mielcu, a następnie w Jędrzejowie (1 X 1946-11 IV 1949). W roku 1949 został kuratorem Okręgu Szkolnego Lubelskiego, a po zniesieniu Kuratorium do 31 III 1951 r. pełnił funkcję kierownika Wydziału Oświaty. Z dniem 1 IV 1951 roku rozpoczął pracę w Akademii Medycznej w Lublinie na stanowisku wicedyrektora administracyjnego, a od 1 VIII 1952 r. przeniósł się do Biblioteki, w której w 1954 roku został dyrektorem i funkcję tę sprawował do momentu przejścia na emeryturę 31 III 1974 roku.

Jako dyrektor Stanisław Kowalczyk musiał od podstaw zająć się organizacją pracy

swojej jednostki: walczył o odpowiedni lokal dla Biblioteki i lepsze warunki pracy dla bibliotekarzy, koordynował pracę zespołu, nadzorował opracowywanie rosnącego szybko księgozbioru oraz informacji o nim. Niestety nie udało mu się zrealizować planu budowy nowego budynku dla Biblioteki. Uzyskał jedynie od władz miejskich pomieszczenia w budynku przy ul. Pstrowskiego 12 (obecnie Peowiaków), dokąd w 1958 roku przeniesiono księgozbiór z grożącego zawaleniem lokalu przy ul. Królewskiej. Zorganizował bibliotekę Studium Pielęgniarskiego (1969).

Był inicjatorem i pomysłodawcą wydawnictwa dokumentującego działalność i dorobek naukowy pracowników Uczelni, tzn. „Kroniki Akademii Medycznej w Lublinie”, rejestrującej najważniejsze wydarzenia roku akademickiego, m. in: inauguracje, obchody świąt, nominacje, odznaczenia, habilitacje i doktoraty, kontakty naukowe z zagranicą, wspomnienia pośmiertne oraz publikacje pracowników Akademii Medycznej w Lublinie. Przygotował osobiście 12 roczników „Kroniki” (1959/1960-1971/1972). Dodatkowo był autorem opracowań dotyczących sylwetek lekarzy oraz historii lubelskiej medycyny. Główną pozycję w jego dorobku stanowi monografia „Lubelskie Towarzystwo Lekarskie”, wydana przez PWN w 1987 r.

Członek: Związku Nauczycielstwa Polskiego, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Komisji Kultury Wojewódzkiej Rady Narodowej, wieloletni działacz kulturalny, Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książki, za działalność bibliofilską uhonorowany Orderem Białego Kruka ze Słonecznikiem, Wielki Kanclerz Kapituły (1991-).

Odnaczony: Medalem 10-lecia Polski Ludowej (22 VII 1955), Srebrnym Krzyżem Zasługi, Złotym Krzyżem Zasługi (22 VII 1958), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Odznaką Tysiąclecia (1967), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (14 IV 1993).

Zmarł 10 marca 1994 roku w Lublinie.

Spis publikacji

1937

1. Konstruowanie rocznego planu pracy Inspektora Szkolnego. *Sprawy Szkolne* 1937 R. 11 nr 5/6 s. 1-8

2. Rola opiekuna klasowego w szkole. *Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego* 1937 R. 16 nr 10 s. 290-293

3. Stosunek psychologiczny inspektora szkolnego do nauczyciela w czasie wizytacji szkoły. *Przyjaciele Szkoły* 1937 R. 16 nr 16 s. 601-617

1939

4. Uczestnictwo młodzieży w organizacjach szkolnych. *Przyjaciel Szkoły* 1939 R. 18 nr 9 s. 293-297

1951

5. Centralne Laboratorium w Lublinie czynem październikowym. *Służ. Zdr.* 1951 R. 3 nr 46 s. 2

6. Trudne warunki mieszkaniowe asystentów A.M. w Lublinie. *Służ. Zdr.* 1951 R. 3 nr 28 s. 7

1954

7. Testament lekarza m. Lublina . *Sl. Zdr.* 1954 R. 6 nr 35 s. 4

1955

8. Biblioteka Akademii w walce o wyniki sesji egzaminacyjnej. *Życie Akademii* 1955 R. 1 nr 1 s. 3-4

9. Wymiana doświadczeń bibliotek akademii medycznych. *Sluż. Zdr.* 1954 R. 7 nr 31 s. 3

1959

10. Dr Aleksander Jaworowski, bibliotekarz Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Ann. UMCS Sect. D* 1959 vol. 14 s. 1-5

1960

11. Biblioteka Akademii Medycznej w Lublinie. *Biul. GBL* 1960 R. 9 nr 7 s. 555-562

12. Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1944. Działalność społeczno-lekarska. *Ann. UMCS Sect. D* 1960 Vol. 15 s. 15-32

13. Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1944. Organizacja i struktura. *Ann. UMCS Sect. D* 1960 Vol. 15 s. 1-14

1961

14. Dziemiński Bolesław: [Rękopis opracował]: ...: Marek Arnsztein (1855-1930) członek honorowy Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Arch. Hist. Med.* 1961 T. 24 z. 1 s. 71-79

15. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1959-1960. Oprac. ... Wykaz publikacji oprac. K. Przysucha, Zofia Szydłowska. Akademia Medyczna, Lublin 1961, ss. 80

16. Wykaz publikacji pracowników naukowych wydziałów lekarskiego i farmaceutycznego w Lublinie za lata 1944-1959 Akademia Medyczna, Lublin 1961, ss. 165

Współaut.: Alicja Jabłońska, Zofia Jasińska, ...

17. Z dziejów jednej biblioteki. *Kamena* 1961 R. 28 nr 8 s. 5, 8

1962

18. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1960-1961. Oprac. , Lublin: Akad. Med. 1962.- 100 s.

Współaut.: K. Przysucha, Zofia Szydłowska

19. Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1944. Działalność naukowa cz. 1-2. *Ann. UMCS Sect. D* 1961 Vol. 16 s. 1-28

20. Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1944. Działalność społeczno-oświatowa. *Ann. UMCS Sect. D* 1962 Vol. 17 s. 443-459, Rez., Sum.

1963

21. Biblioteka Akademii Medycznej w Lublinie. *Bibl. Lub.* 1963 R. 8 nr 1/2 s. 24-26

22. Biblioteka Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Ann. UMCS Sect. D* 1963 Vol. 18 s. 509-518, Rez., Sum.

23. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1961-1962 Oprac. Lublin: Akad. Med. 1963.-91 s.

Współaut.: Zofia Szydłowska, K. Przysucha

24. Pracownia Anatomopatologiczna Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Ann. UMCS Sect. D* 1963 Vol. 18 s. 519-522, Rez., Sum.

1964

25. Akademia Medyczna w Lublinie. Zespół Kliniczny A. Red.: Tadeusz Jacyna-Onyszkiewicz, ..., M. Bokiniec, T. Borkowski, M. Klamut, Z. Papiński, S. Piatkowski. Akademia Medyczna, Lublin 1964, ss. nlf. 72, tabl. 6

26. Akademia Medyczna w Lublinie w XX-lecie Polski Ludowej 1944-1964. Red.: Alfred Tuszkiewicz, ..., J. Billewicz-Stankiewicz, S. Grzycki, W. Stein, J. Cytawa, H. Romanowski, Zofia Szydłowska. Akademia Medyczna, Lublin 1964 ss. 230

27. Biblioteka Główna. W: Akademia Medyczna w Lublinie w XX-lecie Polski Ludowej 1944-1964. Red.: Alfred Tuszkiewicz, ..., J. Billewicz-Stankiewicz, S. Grzycki, W. Stein, J. Cytawa, H. Romanowski, Zofia Szydłowska. Akademia Medyczna, Lublin 1964 s. 183-192

28. Geneza i rozwój uczelni. W: Akademia Medyczna w Lublinie w XX-lecie Polski Ludowej 1944-1964. Red.: Alfred Tuszkiewicz, ..., J. Billewicz-Stankiewicz, S. Grzycki, W. Stein, J. Cytawa, H. Romanowski, Zofia Szydłowska. Akademia Medyczna, Lublin 1964 s. 5-19

29. Honorowi członkowie Lubelskiego Towa-

rzystwa Lekarskiego. *Arch. Hist. Med.* 1964 T. 27 z. 1/2 s. 137-138

30. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1962-1963. Oprac. Lublin: Akad. Med. 1964.- 99 s.

Współaut.: Zofia Jasińska, K. Przysucha

1965

31. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1963-1964. Oprac. Lublin: Akad. Med. 1965.-135 s.

Współaut.: Zofia Jasińska, Alina Godlewska

32. Ocalić od zapomnienia [Lubelskie Towarzystwo Lekarskie]. *Kamena* 1965 R. 32 nr 11 s. 10

1966

33. Biblioteka Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Biul. GBL* 1966 R. 15 nr 4 s. 291-298, nr 5 s. 387-394, nr 6 s. 487-502, bibliogr.

34. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1964-1965. Oprac. Lublin: Akad. Med. 1966.- 119 s.

Współaut.: Zofia Jasińska, Alina Godlewska,

35. Red.: Pamiętnik Sesji Naukowej 25-27.X.1964. XX-lecie Polski Ludowej / red. Alfred Tuskiewicz, Lublin [B. wyd.], 1966.- 240 s.

1967

36. Doktor Marcin Garbaczewski lekarz – społecznik - patriota (30.IX.1869-9.I.1948). *Arch. Hist. Med.* 1967 R. 30 z. 3 / 4 s. 475-478

37. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1965-1966. Oprac. Lublin: Akad. Med. 1967.- 140 s.

Współaut.: Zofia Jasińska, Alina Godlewska

1968

38. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok 1966-1967. Oprac. Wykaz publikacji. Lublin: Akad. Med., 1968.- 122 s.

Współaut.: Alina Godlewska, Anna Chutkowska

39. Przyczyny zaniedbań i opóźnień w leczeniu ludności wiejskiej województwa lubelskiego. Kom. red.: Alfred Tuskiewicz, Tadeusz Jacyna-Onyszkiewicz, Lublin: Akad. Med., 1968.- 88 s.

Współaut.: A. Bartoszewski, S. Buczyńska-Hencner, Tadeusz Jacyna-Onyszkiewicz, G. Jarzab, M. Jesipowicz, M. Markiewicz, H. Mysakowska, A. R. Tuskiewicz, D. Tyszlukiewicz, M. Sмага, Z. Stązka, W. Szewczykowski.

40. Red.: Studenckie koła naukowe. Komitet red. M. Tuskiewicz, J. Hanzlik, S. Jankiewicz. Oprac. red. , Lublin: Akad. Med. 1968.- 60 s.

1969

41. Biblioteka Akademii Medycznej w Lublinie. *Biul. GBL* 1969 R. 18 nr 7 s. 555-562, tab.

42. Doktor Józef Villaume (1851-1921) lekarz, działacz społeczny, honorowy członek Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Arch. Hist. Med.* 1969 R. 32 z. 3 / 4 s. 455-464.

43. Polonica pracowników naukowych Akademii Medycznej w Lublinie (ogłoszone w latach 1944-1964). *Biul. GBL* 1969 R. 18 nr 6 s. 475-479

Współaut.: ..., Ludwik Żmigrodzki, Zofia Jasińska

44. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok 1967-1968. Oprac. Lublin: Akad. Med., 1969.- 105 s.

Współaut.: Alina Godlewska, Anna Chutkowska

1970

45. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1968-1969. Oprac. Lublin: Akad. Med. 1970.-124 s.

Współaut.: Anna Chutkowska, Alina Godlewska

1971

46. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1969-1970. Oprac.Lublin: Akad. Med., 1971.- 155 s.

Współaut.: Anna Chutkowska, Alina Godlewska. 1972

1972

47. Jaczewski Kazimierz (1862-1934). W: Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Ireny Treichel Warszawa 1972 s. 354, bibliogr.

48. Konstruowanie rocznego planu pracy biblioteki głównej akademii medycznej. (Artykuł dyskusyjny). *Biul. GBL.* 1972 R. 21 nr 2/3 s. 103-106

49. *Kronika Akademii Medycznej w Lublinie* za rok akademicki 1970-1971. Oprac.Lublin: Akad. Med. 1972.- 128 s.

Współaut.: Anna Chutkowska, Alina Godlewska

1973

50. Informator Wydziału Pielęgniarskiego Akademii Medycznej w Lublinie 1973 / red. Z. Putkiewicz. Lublin: Akad. Med. 1973.- 101 s.

Współaut.: A. Bulanda, B. Dobrowolska, B. Komorowski, ..., B. Kozieł, Z. Putkiewicz, H. Szymańska

51. *Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1971-1972*. Oprac. Lublin: Akad. Med. 1973.- 181 s.
Współaut.: Anna Chutkowska, Alina Godlewska.
1974
52. Dr Stanisław Dobrucki (1862-1919), członek honorowy Towarzystwa. *Pol. Tyg. Lek.* 1974 R. 29 nr 17/18 s. 751-752
53. Wykaz publikacji pracowników naukowo-dydaktycznych [Akademii Medycznej w Lublinie] 1960-1969. Oprac. Anna Chutkowska, B. Chwała, ... Lublin: Akad. Med. 1974.- s. 342
1981
54. Lubelskie Towarzystwo Lekarskie w Polsce Ludowej (1945-1951). *Ann. UMCS Sect. D* 1981 Vol. 36 s. 283-292
1987
55. Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1951. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa – Łódź 1987 ss. 133

Prace redakcyjne

Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akad. 1959/1960-[1971/1972]. Lublin: 1961-1973

Matylda W e ł n a : Skąd się tacy ludzie biorą? *Sztandar Ludu* [z 10 VI] 1983 R. 39 nr 130 s. 6; Lucyna S m y k : Chyląc czoła. *Alma Mater* 1994 R. 4 nr 2/3 s. 27; Lucyna S m y k : Necrologie. *Ann. Univ. MC-S, Sect. D: Medicina* 1994 Vol. 49 s. VII-IX; Lucyna S m y k : Dr Stanisław Kowalczyk (1898-1994). *Biul. GBL* 1995 R. 41 nr 35 s. 109-111; Marek Z drojewski : Stanisław Kowalczyk (1898-1994). W: Sylwetki bibliofilów lubelskich. Lublin 1998 s. 57-68, portr.; Z. Jóźwik : Stanisław Kowalczyk. W: Kawalerowie Orderu Białego Kruka ze Słonecznikiem. Lublin 1999 s. 44-45, portr.; Piotr Tomasz Cichocki : Zmarli dyrektorzy, kierownicy i pracownicy bibliotek medycznych (1950-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 54, portr.; Marek Z drojewski : Kowalczyk Stanisław (1808-1994). W: Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Hanny Tadeusiewicz. Supl. 3 Warszawa 2010 s. 149, bibliogr.; Ryszard Żmuda : Leksykon biograficzny uczonych i Słownik pracowników bibliotek medycznych na łamach *Forum Bibliotek Medycznych*. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309-310, 312, 315; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Lublinie – akta osobowe.

Lucyna Smyk